

3. Маслак П. В. Критерії ефективності державного регулювання агропродовольчого сектора економіки / С. П. Маслак // Вісник Житомирського національного аграрного університету. – 2011. – № 2. – Т. 2. – С. 75–83.
4. Ткачук І. В. Державна фінансова підтримка сільськогосподарських підприємств / І. В. Ткачук // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 2. – 102–105.
5. Діброва А. Д. Ефективність державної підтримки виробництва продукції тваринництва в Україні / А. Д. Діброва // Економіка АПК. – 2010. – № 9. – С. 54–60.
6. Зинченко А. П. Аграрная политика: учебное пособие / А. П. Зинченко, В. И. Назаренко, В. В. Шайкин и др.; под ред. А. П. Зинченко. – М.: Колос, 2004. – 304 с.
7. Українська модель аграрного ринку та її соціоекономічна переорієнтація: наук. доп. / О. М. Бородіна, В. М. Геєць, А. О. Гурова та ін.; за ред. В. М. Гейця, О. М. Прокопи, І. В. Прокопи; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. – К., 2012. – 56 с.
8. Русан В. М. Організаційно-економічні інструменти державної аграрної політики в Україні: аналіт. доп. / В. М. Русан, О. В. Собкевич, А. Д. Юрченко; Національний інститут стратегічних досліджень. – К., 2012. – 31 с.
9. Маєвський В. С. Державна підтримка економіки агропродовольчої системи: страхування ризиків / В. С. Маєвський, І. І. Княженко // Прометей. – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – Вип. 3. – С. 186–192.
10. Антипов І. В. Проектний аналіз: навчальний посібник / І. В. Антипов. – Донецьк : ДонДУУ, 2008. – 293 с.

УДК 65.012

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ФАКТОРНИХ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ СТІЙКОСТІ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Манько І. М.,

*ст. викладач кафедри аудиту і контролінгу
Луганського національного аграрного університету*

У статті досліджено основні підходи, методи, прийоми, які характеризують оцінку стійкості потенціалу підприємств та стан управління стійкістю потенціалу. Проаналізовано особливості даних концептуальних підходів, визначено їх переваги та недоліки. На основі проведеного аналізу праць вітчизняних та зарубіжних вчених та порівняння підходів та способів оцінки стійкості потенціалу розроблено модель комплексної оцінки стійкості потенціалу підприємств, яка дозволяє визначити найраціональніші способи взаємодії, розподілу і використання ресурсів і сформулювати структуру засобів підприємства.

Ключові слова: потенціал, фактори, аналіз, підприємство, оцінка.

В статье исследованы основные подходы, методы, приемы, которые характеризуют оценку устойчивости потенциала предприятий и состояние управления устойчивостью потенциала. Проанализированы особенности данных

концептуальних підходів, определены их преимущества и недостатки. На основе проведенного анализа трудов отечественных и зарубежных ученых и сравнения подходов и способов оценки устойчивости потенциала, разработана модель комплексной оценки устойчивости потенциала предприятий, которая позволяет определить наиболее рациональные способы взаимодействия, распределения и использования ресурсов и сформировать структуру средств предприятия.

Ключевые слова: потенциал, факторы, анализ, предприятие, оценка.

In the article basic approaches are explored, methods, receptions which characterize estimation of stability of potential of enterprises and state of management by stability of potential. The features of data of conceptual approaches are analysed, their advantages and failing are certain. On the basis of the conducted analysis of labours of scientists domestic and foreign and comparison of approaches and methods of estimation of stability of potential, the model of complex estimation of stability of potential of enterprises, which allows to define the most rational methods of co-operation, distributing and use of resources, is developed and to form the structure of tools of enterprise.

Key words: potential, factors, analysis, enterprise, estimation.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний економічний стан підприємств галузі обумовлює їх вразливість до зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на господарську діяльність, спричинених поширенням глобалізаційних процесів та економічною кризою в країні. Така ситуація потребує від суб'єктів господарювання можливостей пристосування та адаптації до швидко змінюваного середовища з метою збереження їх фінансової стійкості. З огляду на це, вагомого значення набуває оцінка стану фінансової стійкості потенціалу та управління нею на підприємствах, за допомогою якої здійснюється попереднє прогнозування кризових ситуацій та можливості виявлення їхніх ознак.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури показує, що є велика кількість способів, методів, підходів та моделей до оцінки як стійкості потенціалу, так і управління стійкістю потенціалу. Роль і значення фінансової стійкості у забезпеченні стабільного розвитку підприємства розглядається в роботі В. М. Коржевської [1]. Питанням фінансово-економічного аналізу діяльності підприємств присвячує роботи М. Я. Коробов [2]. Управління фінансовою стійкістю підприємства у сучасних умовах досліджують О. М. Мельник, А. О. Нартова [3, 4]. Досвід використання системи показників в оцінці результативності діяльності підприємств аналізує О. І. Олексюк [5]. Управлінню фінансовою стійкістю підприємства в умовах кризової ситуації приділяє увагу В. Й. Плиса [6]. Питанням визначення ознак фінансової стійкості надано увагу в роботі Н. М. Притуляк [7]. Проте дослідження показали, що у сучасній економічній науці немає однозначних підходів до розроблення методики оцінювання стану управління стійкістю потенціалу підприємств, що значною мірою зумовлено складністю і багатогранністю цієї проблеми [1; 4; 6; 9; 10]. Виникає потреба в аналізі системи факторних показників оцінки стійкості потенціалу підприємств.

Метою статті є дослідження концептуальних підходів, методів, прийомів, які характеризують оцінку стійкості потенціалу підприємств, розробка моделі комплексної оцінки стійкості потенціалу підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зазначити, що у фінансово-економічному аналізі є розподіл показників на ті, що характеризують оцінку стану стійкості потенціалу підприємств, а також ті, що мають на меті здійснення оцінки управління стійкістю потенціалу. Це спричинено тим, що стан стійкості потенціалу оцінюється у статичі та характеризується показниками на конкретну дату, оскільки такі показники є нормованими. Стан управління стійкістю потенціалу суб'єктів господарювання можна оцінити тільки за динамічними показниками [9; с. 504].

У фінансовому аналізі виокремлюють кілька підходів до оцінювання стійкості потенціалу підприємств. Основними з них є: оцінювання стійкості потенціалу підприємства на основі аналізу співвідношення власного й позикового капіталу; за функціональною ознакою; за співвідношенням фінансових і нефінансових активів [9; 10].

У рамках першого підходу виходять з припущення, що фінансовий стан підприємства суттєво залежить від оптимальності співвідношення між окремими складовими джерел фінансування (власним і позиковим капіталом) та ефективністю їх розміщення в активах. Інший підхід (функціональний) визначається керівниками підприємства та ґрунтується на забезпеченні функціональної рівноваги між джерелами формування капіталу та їх використанням протягом життєвого циклу підприємства. Заслугове на увагу концепція оцінки стійкості потенціалу підприємства, в основі якої є співвідношення фінансових і нефінансових активів. Збільшення запасу стійкості відбувається через перевищення власного капіталу над нефінансовими активами. Так само через перевищення власних коштів над позиковими. Протилежне відхилення від параметрів рівноваги у бік перевищення нефінансових активів над власним капіталом свідчить про втрату стійкості [2, с. 178]. Схематично прийоми аналізу стійкості потенціалу показані на рис. 1.

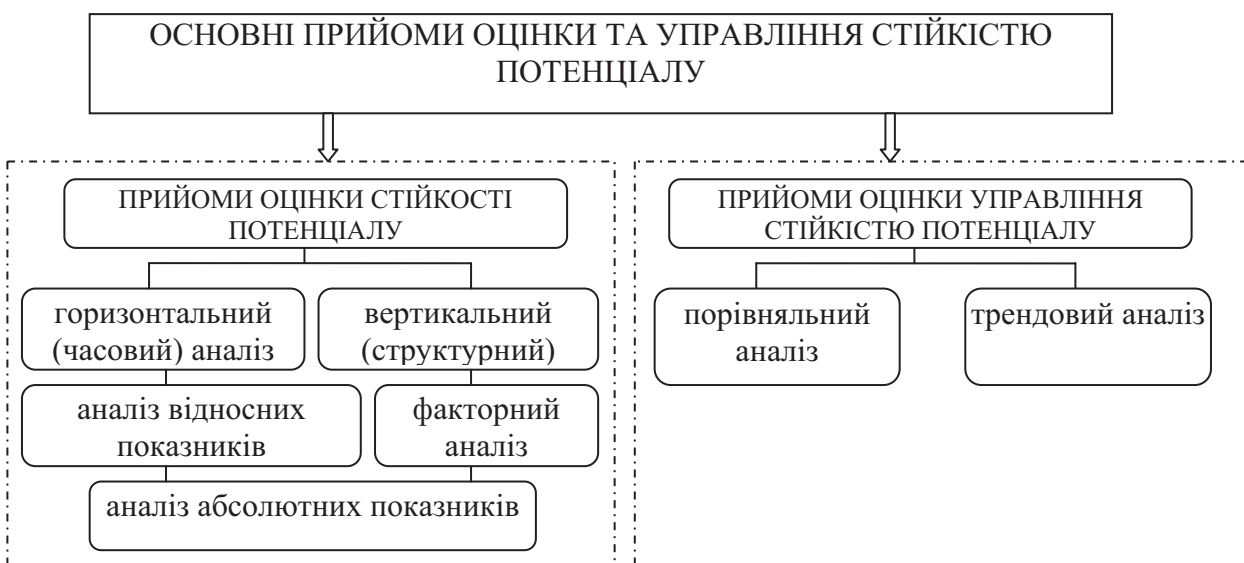

Рис. 1. Основні прийоми оцінки та управління стійкістю потенціалу

Слід зазначити, що серед наявних підходів до аналізу стійкості потенціалу більше уваги приділяється оцінці, ніж управлінню цієї категорії. Основними прийомами, за допомогою яких можливий аналіз управління стійкістю потенціалу, можуть бути порівняльний і трендовий аналіз. Вони мають універсальний характер, проте їм властиві певні недоліки, оскільки вони надають можливість здійснення лише часткового управління фінансовою стійкістю потенціалу [2, с. 223].

На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що немає прийому, який би поєднував обидва елементи на підприємствах різного розміру та форм власності. Тому логічно їх використовувати в комплексі, поєднуючи на різних етапах діяльності, планування, залежно від цілей та потреб підприємства.

У сучасних підходах застосовують методи оцінки стійкості потенціалу, зокрема: матричні, інтегральні, визначення фінансової стійкості з точки зору стратегічного потенціалу підприємства, методи, що базуються на порівнянні з еталоном, графічні тощо [2; 4; 5; 9]. Слід зазначити, що серед наявних методів, так само, як і серед прийомів, переважна більшість відноситься до аналізу оцінки стійкості потенціалу, а не її управлінню. Так, до останніх належить лише метод морфологічного аналізу, за допомогою якого визначаються причинно-наслідкові впливи на стійкість потенціалу, що дозволяє формувати певні заходи з її управління. Інші методи, такі як матричні, математичні, експертних оцінок тощо, спрямовані здебільшого на здійснення аналізу факторів і показників, що допомагають оцінити стійкість потенціалу, не маючи можливості управління нею (рис. 2).

Рис. 2. Основні методи оцінки та управління стійкістю потенціалу

Більшість розглянутих методів характеризуються рисами, які ускладнюють процес управління стійкістю потенціалу, наприклад, за наявності

функції управління жоден метод не враховує розмір підприємства та форму власності. Тому є потреба в розробці системи оцінювання, що дозволяє однаковою мірою універсально оцінити стан управління стійкістю як малих, так і великих підприємств незалежно від їх форм власності.

Здійснений аналіз дозволяє вдосконалити підхід до комплексної системи оцінки стійкості потенціалу підприємства. Така оцінка є необхідною для визначення рівня стійкості потенціалу підприємства: абсолютної стійкості, нормальної стійкості, визначення нестійкого або кризового стану. На основі визначення рівня стійкості потенціалу підприємства доцільним є ухвалення управлінських рішень, стосовно оцінки стану системи управління стійкістю потенціалу. Проте з метою збереження рівня стійкості потенціалу або забезпечення безпечного, тривалого та стійкого фінансового розвитку доцільним є приділення уваги управлінню фінансами на підприємстві. У випадку одержання даних про нестійкий стан або кризовий фінансовий стан підприємства виникає потреба у визначенні стану управління стійкістю потенціалу на підприємстві, з'ясування причин, що призвели до нестійкого фінансового стану. Постає потреба у визначенні проблем у підсистемі управління фінансами, прийнятті управлінських рішень у цій підсистемі. Таким чином, установленню рівня стану управління стійкістю потенціалу передують оцінка стійкості потенціалу підприємства.

Попри той факт, що є кілька способів, підходів та методів оцінки рівня стійкості потенціалу, вони є розрізненими, дають характеристику на основі вузьких напрямів оцінки. У вітчизняній практиці фінансового аналізу ще не склався єдиний підхід до поняття стійкості потенціалу й методики її аналізу. Відмінності в підходах ґрунтуються на тому, що окремі автори розглядають стійкість потенціалу підприємства як одну з характеристик поточного фінансового стану підприємства. Відповідно, її аналіз здійснюється за даними фінансової звітності, а точніше – бухгалтерського балансу [9, с. 505]. Інший підхід полягає в тому, що аналіз стійкості потенціалу розглядається як оцінка стабільності функціонування підприємства у наш час і в перспективі [9, с. 506].

З метою одержання більш точного та ґрунтовного аналізу потрібне надання комплексної оцінки стійкості потенціалу підприємства. На основі проведення відповідного аналізу та порівняння підходів і способів оцінки стійкості потенціалу пропонується підхід до оцінки стану стійкості потенціалу підприємства на основі розробленої моделі (рис. 3).

Комплексність моделі дозволяє використовувати переваги різних способів, підходів і методів у певних ситуаціях, найперспективніших для підприємства.

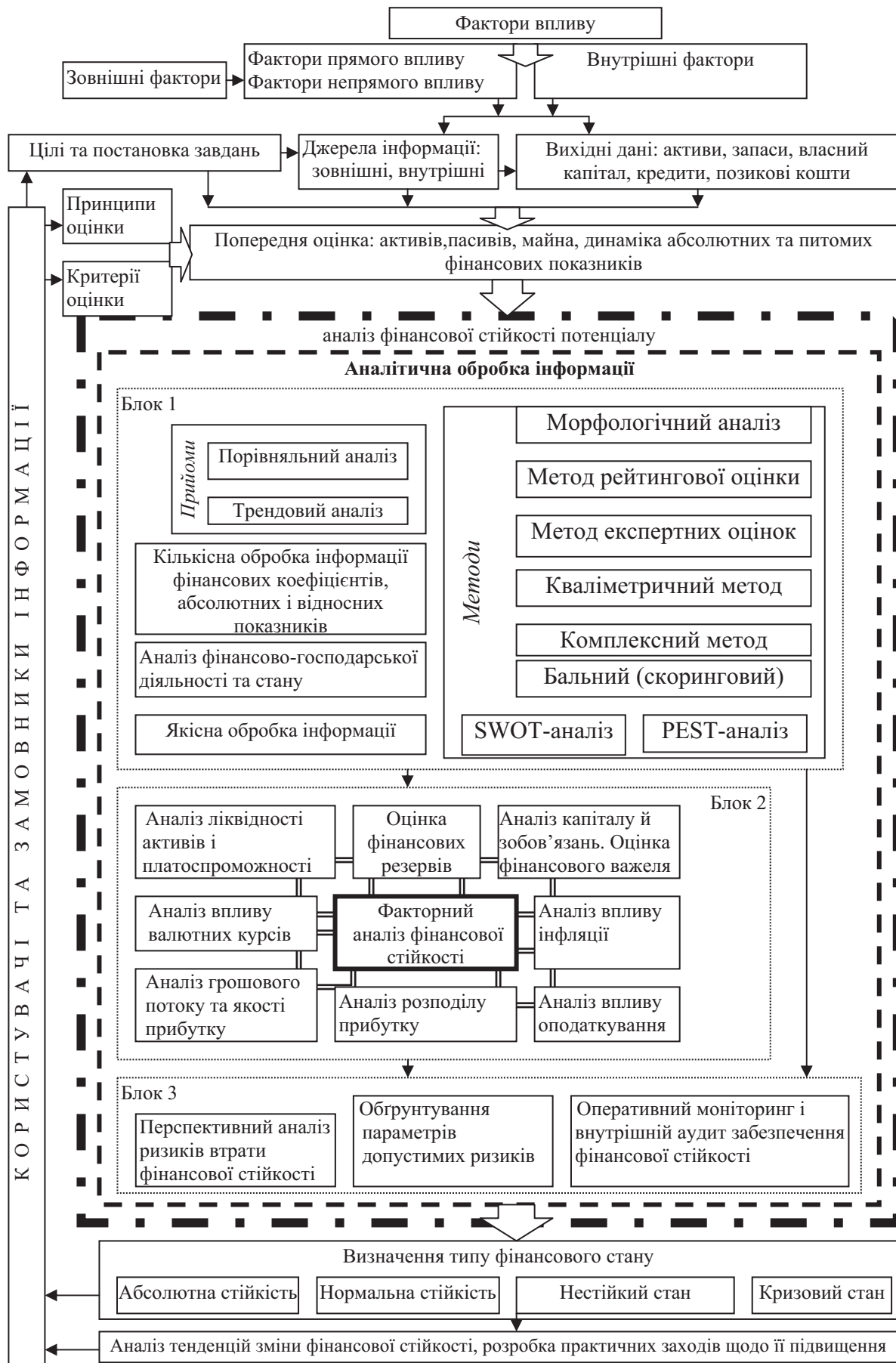

Рис. 3. Модель комплексної оцінки стійкості потенціалу підприємств

У зв'язку з цим можливе не тільки єдине комплексне використання елементів оцінки, але і їх фрагментарне й комбінаторне використання для підвищення ефективності та прискорення результатів оцінки з визначення стійкості потенціалу підприємства. Модель комплексної оцінки стійкості потенціалу підприємств дозволяє визначити найраціональніші способи взаємодії, розподілу та використання ресурсів і сформуванню структури засобів підприємства. Крім того, фінансовий аналіз є інструментом прогнозу окремих показників підприємства і фінансової діяльності в цілому.

Фінансовий аналіз дозволяє проконтролювати правильність руху фінансових потоків грошових коштів і перевірити дотримання норм і нормативів витрачання фінансових, матеріальних ресурсів і доцільність здійснення витрат. Інформаційною базою фінансового аналізу є бухгалтерська звітність. Результати фінансового аналізу використовуються як внутрішніми користувачами (керівництво, менеджери), так і зовнішніми (власники, постачальники, споживачі, консультанти, біржі, юристи, преса).

Висновки. Запропонована систематизація аналізу та оцінювання системи управління фінансовою стійкістю потенціалу дозволяє визначити коло прийомів та методів оцінки управління, що складають основу забезпечення фінансової стійкості для досягнення стратегічних цілей діяльності та постійного збільшення ринкової вартості підприємства, і, як наслідок, забезпечення його фінансової рівноваги.

Список літератури

1. Коржевська В. М. Роль та значення фінансової стійкості в забезпеченні стабільного розвитку підприємства / В. М. Коржевська // Держава та регіони. – 2010. – № 6. – С. 210-213. – (Серія «Економіка та підприємництво»).
2. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств / М. Я. Коробов. – К. : Знання, 2000. – 378 с.
3. Мельник О. М. Фінансова стійкість підприємства в сучасній економіці / О. М. Мельник // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – С. 188–192. – (Серія «Економічна»).
4. Нартова А. О. Управління фінансовою стійкістю підприємства / А. О. Нартова // Управління розвитком. – № 16. – 2011. – С. 69–71.
5. Олексюк О. І. Досвід використання системи показників в оцінці результативності діяльності підприємств / О. І. Олексюк // Вчені записки. Збірник наук. праць Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. – 2009. – № 11. – С. 119–132.
6. Плиса В. Й. Управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах кризової ситуації / В. Й. Плиса // Вісник ЛКА. – 1999. – С. 146–152. – (Серія «Економічна»; вип. 6).
7. Притуляк Н. М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем / Н. М. Притуляк // Економіка, фінанси, право. – 2011. – № 1. – С. 26–31.

8. Соловйова Н. І. Фінансова стійкість сільськогосподарських підприємств: оцінка, інформаційно-експертне забезпечення: монографія / Н. І. Соловйова. – Херсон: ХДУ, 2006. – 196 с.

9. Стельмащук Ю. Методи діагностики фінансового стану і схильності підприємства до банкрутства / Ю. Стельмащук // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 78–86.

10. Юсвалієва А. В. Фінансова безпека та фінансова стійкість підприємства: теоретико-методологічні особливості / А. В. Юсвалієва // Управління розвитком. – № 20. – 2010. – С. 147–148.

УДК 65. 012

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Мірошниченко П. І.,

*к.е.н., докторант кафедри аудиту і контролінгу
Луганського національного аграрного університету*

У статті досліджено сутність поняття економічної безпеки підприємства. На підставі визначення особливостей діяльності сучасних підприємств та проблем їх функціонування запропоновано оптимальний перелік складових для оцінки їх економічної безпеки. З'ясовано основні проблеми, які постають перед підприємствами на шляху до досягнення прийняттого рівня економічної безпеки, сформовано відповідний комплекс її складових, направлених на вирішення даних проблем.

Ключові слова: економічна безпека, складові економічної безпеки.

В статье исследована сущность понятия экономической безопасности предприятия. На основании определения особенностей деятельности современных предприятий и проблем их функционирования предложен оптимальный перечень составляющих для оценки их экономической безопасности. Выявлены основные проблемы, возникающие перед предприятиями на пути к достижению приемлемого уровня экономической безопасности, сформирован соответствующий комплекс ее составляющих, направленных на решение данных проблем.

Ключевые слова: экономическая безопасность, составляющие экономической безопасности.

In the article the essence of notion of economic safety of enterprise is explored. On the basis of decision of features of activity of modern enterprises and problems of their functioning the optimum list of constituents for estimation of their economic safety is offered. Basic problems arising up before enterprises on a path to achievement of acceptable economic strength security are found out, the proper complex of its constituents directed on the decision of the given problems is formed.

Keywords: economic safety, constituents of economic safety.